

Øvelse 1 – latin på moderne sprog

Hvad betyder disse forkortelser? Hvad står bogstaverne for?

pt	etc.	RIP
a.m.	p.m.	SOS
ca.	NB	CV
A.D.	i.e.	cf

Øvelse 2 – substantiver

Kan I regne ud hvad disse substantiver (navneord) betyder?

femina	persona	barba
dominus	spectator	otium
templum	amphitheatrum	rex
pater	scaena	populus
servus	amicus	libertas
familia	vinum	peristylum
forum	numerus	statua
mater	milis (milit-)	discipulus

Hvad kendetegner et substantiv? Se s. 8 i minigrammatikken.

Find alle ord der slutter på –a: Hvilket køn tror I de er?

Find alle ord der slutter på –us: Hvilket køn tror I de er?

Find alle ord der slutter på –um: Hvilket køn tror I de er?

Resten af ordene ser forskellige ud, men har det tilfælles at de alle ender på en konsonant. Hvilket køn tror I de ord er hver især?

Øvelse 3 – syntaks

Analysér disse sætninger ved at sætte analysetegn (minigrammatikken s. 4) under orderne:

Numitor elsker datteren

Ulvinden hører Romulus

Rhea Silvia er datteren

Hyrden ser tvillingerne

Amulius elsker ikke Rhea Silvia

Han har en hytte

Kongen regerer

Han frygter ikke ulvinden

Gør nu det samme med de latinske sætninger fra s. 7 i Carpe Diem (linie 6-10)

Rheam Silviam Mars amat

Rhea Silvia duos filios creat, Romulum et Remum

Nunc mater est, et Mars est pater

Amulius filios timet

Portat geminos ad fluvium

Læg mærke til endelserne: Hvilke endelser viser × og ○ osv.?

Hvilken kasus angiver de forskellige endelser? Se mere på side 1 og 6 i minigrammatikken.

Øvelse 4

*Find verberne i linie 1-10 på s. 7 i Carpe Diem? Hvad betyder endelsen –t?
Se side 12 i minigrammatikken.*

Øvelse 5 – Romersk religion

Svar på følgende spørgsmål til teksten på side 9:

1. Hvor mange guder havde romerne? Var det
 - monoteisme (græsk: μόνος = alene, ene; θεός = gud)?
 - polyteisme (græsk: πολύς = megen)?
 - ateisme (græsk ἀ- = u-, ikke)?

De græske bogstaver står på s. 27 i Carpe Diem.

2. Kender I andre ord med præfikserne (forstavelserne, minigram. s. 3 og s. 43 i CD) *mono-*, *poly-*, *a-*?
3. Hvad kontrollerede hver romersk gud?
4. Hvad gjorde romerne hvis de havde brug for hjælp fra guderne?
5. Hvad betyder *do ut des*?
6. På hvilken måde kan man sige at de græske og romerske guder smeltede sammen?
7. Hvad er en kejserkult?
8. Hvad var problemet med de kristne i forhold til romersk religion?
9. Hvem indførte religionsfrihed i 313 e.Kr.?
10. Hvor foregik ofringerne?
11. Hvordan gav guderne tegn til menneskene?
12. Hvad gik *Saturnalia*festen i december ud på?
14. Ordet *religio* betyder på latin egl. 'bånd': Hvorfor, tror I, det ord kommer til at betyde 'religion'?
13. Gæt en gud:

Øvelse 6 – Kongruens

Læs om kongruens nederst på s. 3 i minigrammatikken.

Sæt de rigtige endelser på verbet (udsagnsordet) ama- 'elsker':

1. Romulus et Remus Rheam Silviam ama _____	2. ego te ama _____
3. Nos matrem ama _____	4. vos lupam ama _____
5. tu Venerem ama _____	6. Venus Martem ama _____

Pronominerne (stedorderne) ego, tu, nos og vos er bøjet på s. 1 i minigrammatikken.

Øvelse 7 – Kongruens

Også et adjektiv (tillægsord) skal rette sig efter det ord som det lægger sig til. Derfor skal det stå i samme køn, tal og kasus som det substantiv det lægger sig til (se igen i minigrammatikken s. 3 nederst).

I gloselisten står der efter adjektiverne enten '2' eller '3'. Det betyder at de bøjes enten efter 1./2. deklination eller efter 3. deklination (se minigrammatikken s. 1).

Indsæt adjektivet famosus/famosa 2 ('berømt') i den rigtige form.

1. Numitor filiam _____ habet.	2. In templo _____ Rhea Silvia habitat.
3. Rhea Silvia duos filios _____ creat.	3. Romulus _____ est.

Øvelse 8 – mere kongruens og semantik

Lav øvelse 1. på s. 11 i Carpe Diem:

a. Jupiter templum _____	d. Romulus et Remus aram _____
b. Juno dea Romana _____	e. Flores in aris _____
c. Romanus flores _____	f. Dei non _____

Øvelse 9 – ordernes historie

Gæt en gang: Er jeres fornavne **nordiske** (dvs. navne som er arvet fra det oprindelige olddanske eller oldnordiske sprog der blev talt her i Norden), **internationale** (dvs. navne som vi har fået fra andre sprog, og som findes i forskellige udgaver på de forskellige sprog) eller **fremmede** (dvs. navne som vi har importeret til dansk uden at ændre dem til dansk). Sæt kryds.

Fornavn	nordisk	international	fremmed
Anders			
Martin			
Daniel			
Cecilie			
Mads			
Casper			
Murtaza			
Jette			
Sofus			
Anders			
Thobias			
Ane			
Rasmus			
Julie			
Malene			
Tobias			
Tobias			
Cecilie			
Jonas			
Thomas			
Thomas			
Marie			
Matilde			
Adam			
Sofie			
Frederic			
Emil			
Jurgis			

Hvad betyder dit navn? Tjek det på www.thisted-gymnasium.dk/klassiker : Sprog og kultur : Navnenes kulturhistorie.

Øvelse 10 – ordernes historie

De tre grupper navne i opgave 9 svarer til tre grupper inden for alle ord:

nordiske navne = *arveord*

internationale navne = *låneord*

fremmede navne = *fremmedord*

Sæt kryds alt efter om ordet er et arveord, låneord eller fremmedord:

Ord	Arveord	Låneord	fremmedord
fader			
geografi			
mur			
studium			
præst			
otte			
pedal			
laboratorium			
tavle			
demokrati			

Øvelse 11 – oversæt til latin

Sæt analysetegn under følgende sætninger og oversæt til latin:

1. Julius ser en slave og en slavinde på torvet.

2. Faderen ofrer en vædder til guderne.

3. Slaverne ser det hellige alter foran templet.

4. Romernes templer er smukke.

Gloser

alter: *ara*, f1
 er: *sum* (står bøjet på s. 12 i minigram.)
 fader: *pater* (*patr-*), m3
 foran: *ante* (præp. + akk.)
 gud: *deus*, m2
 hellig: *sacer*, *sacra*, *sacrum* (adj. 1-2)
 Julius: *Julius*, m2
 ofrer: *sacrifico* 1
 på: *in* (præp. + abl)
 romer: *Romanus*, m2
 ser: *video* 2
 slave: *servus*, m2
 slavinde: *ancilla*, f2
 smuk: *bellus*, *bella*, *bellum* (adj. 1-2)
 tempel: *templum*, n2
 torv: *forum*, n2
 vædder: *aries* (*ariet-*), m3

Øvelse 12 – oversæt fra latin til dansk

Oversæt de fem første linjer på side 15 i Carpe Diem om Gajus Julius Cæsar:

Gajus Julius Caesar vir famosus est.

Consul et pontifex maximus Romae est.

Post consulatum in Provincia et in Gallia Cisalpina est.

Galli imperium Romanum non amant et contra Romanos bellare volunt.

Galli viri fortissimi sunt, et contra Caesarem et milites bellant.

Øvelse 13 – ordklasser

Del orderne i 1-5 på s. 15 op i ordklasser:

substantiver	adjektiver	konjunktioner	præpositioner	adverbier	verber

Øvelse 14 – skriv latin

Brug orderne i 1-5 på s. 15 til at lave nogle nye sætninger på latin:

- lav minimum 3 sætninger
- hver sætning skal være på minimum 3 ord
- der skal indgå minimum 3 led i hver sætning (verballed, subjekt, objekt osv.)

Øvelse 15 – Syntaks

Læs side 5 i minigrammatikken om syntaktisk analyse.

Brug fremgangsmåden til at analysere linje 5 og linje 7 på s. 15:

Galli viri fortissimi sunt

verballed: _____

subjekt: _____

subjektsprædikat: _____

direkte objekt: _____

objektsprædikat: _____

indirekte objekt: _____

adverbialled: _____

konjunktionalled: _____

Post octo annos Caesar Gallos tandem vincit

verballed: _____

subjekt: _____

subjektsprædikat: _____

direkte objekt: _____

objektsprædikat: _____

indirekte objekt: _____

adverbialled: _____

konjunktionalled: _____

Øvelse 16 - Gajus Suetonius Tranquillus: *Cæsars død*

Som I kan læse på s. 13 i *Carpe Diem*, så blev Julius Cæsar dræbt d. 15. marts 44 f.Kr. af en gruppe senatorer (medlemmer af det vigtigste råd, *senatet*, i Rom) med Brutus og Cassius i spidsen. D. 15. marts hedder på latin *Idus Martias* og er efter Cæsars død blevet forbundet med noget skæbnesvangert. Det hænger sammen med at Cæsar havde fået spået ved fuglevarsel og gennem drømme at de skulle gå ham galt på *Idus Martias*.

Historien om Cæsars død kender vi bla. fra den romerske forfatter Sueton (ca. 70-130 e.Kr.) der skrev en række biografier om de første tolv kejsere (herunder Cæsar). Sueton var sekretær i kejser Hadrians regering og havde derfor insideroplysninger om både det politiske spil ved kejsernes hof og om kejsernes privatliv. Derfor er historierne om kejserne til tider noget kulørte og slibrige og ikke noget man forventer af en officiel kejserbiografi.

På næste øvelsesside kan I læse hele det kapitel hvor Sueton fortæller om Cæsars død både på latin og dansk. Læs teksten og svar på følgende spørgsmål:

1. Hvilket tal er LXXXII?
2. Find så mange verber i den latinske tekst som muligt.
3. Der er 4 præsens infinitiver i aktiv i teksten: Kan I finde dem?
4. Find det græske alfabet på s. 27 og skriv $\kappa\alpha\iota\ \sigma\upsilon\ \tau\acute{\epsilon}\kappa\nu\upsilon\nu$; (8-9) om til latinske bogstaver.
5. Hvorfor talte Cæsar græsk til Brutus?
6. Hvilket indtryk får I af Cæsar gennem denne beskrivelse af hans død?

G. Suetonius Tranquillus: *De vita Caesarum – Divus Julius*

Capitulum LXXXII

(1) Assidentem conspirati specie officii circumsteterunt, ilicoque Cimber Tillius, qui primas partes susceperat, quasi aliquid rogaturus propius accessit renuentique et gestum in aliud tempus differenti ab utroque umero togam adprehendit: deinde clamantem: 'ista quidem uis est!' Alter e Cascis auersum uulnerat paulum infra iugulum. (2) Caesar Cascae brachium arreptum graphio traiecit conatusque prosilire alio uulnere tardatus est; utque animaduertit undique se strictis pugionibus peti, toga caput obuoluit, simul sinistra manu sinum ad ima crura deduxit, quo honestius caderet etiam inferiore corporis parte uelata. Atque ita tribus et uiginti plagis confossus est uno modo ad primum ictum gemitu sine uoce edito, etsi tradiderunt quidam Marco Bruto irruenti dixisse: (3) καὶ σὺ τέκνον; exanimis diffugientibus cunctis aliquamdiu iacuit, donec lecticae impositum, dependente brachio, tres seruoli domum rettulerunt. nec in tot uulneribus, ut Antistius medicus existimabat, letale ullum repertum est, nisi quod secundo loco in pectore acceperat. (4) Fuerat animus coniuratis corpus occisi in Tiberim trahere, bona publicare, acta rescindere, sed metu Marci Antoni consulis et magistri equitum Lepidi destiterunt.

Sueton: *Om kejsernes liv og leuened – Den guddommelige Julius*

(1) Da han satte sig, trådte de sammensvorne sammen om hans stol som for at gøre ham deres opvartning; og i samme øjeblik trådte Tillius Cimber, der havde påtaget sig at begynde, nærmere, som om han ville bede om noget. Da Cæsar rystede på hovedet og med en håndbevægelse betydede ham, at det måtte vente til en anden gang, greb han fat i hans toga ved begge hans skuldre; og da Cæsar udbrød: "Dette her er jo vold," sårede den ene af Casca'erne ham bagfra, lidt neden for struben. (2) Cæsar greb Casca i armen og gennemborede den med sin griffel; men da han forsøgte at springe frem, blev han standset af et nyt sår; og så snart han så, at der fra alle sider var rettet dragne dolke mod ham, drog han togaen op over hovedet og trak den samtidig med venstre hånd ned til anklerne for at falde med mere anstand, når også den nederste del af hans krop var tilhyllet. Så blev han dræbt med 23 stød; kun ved det første stød udstødte han en stønnen, uden ord; dog beretter nogle, at han sagde til Marcus Brutus, da denne styrtede ind på ham: (3) "Også du, min søn." Alle flygtede, så han lå nogen tid som lig; endelig lagde tre slaver ham på en bære og bar ham hjem med den ene arm hængende ned fra båren. Mellem alle de mange sår fandtes der, efter lægen Antistius's skøn, intet dødeligt, undtagen ét i brystet, det andet, han havde fået.

(4) De sammensvorne havde haft i sinde at slæbe den myrdedes lig til Tiberen og kaste det i floden, konfiskere hans formue og kassere hans anordninger, men opgav det af frygt for konsulen Markus Antonius og rytteranføreren Lepidus.

